

Cư Xá Sinh viên Đắc Lộ

Một thời để nhớ ...

Bài của Võ văn Hoàng

Mến gửi anh NPM
và các cựu sinh viên Cư xá Đắc Lộ (Afar),

Tôi vừa được email của anh viết ngày 5 tháng 1, 2009, vài chữ của anh: “*Thân gửi anh Hoàng, Rất hoan nghênh anh viết bài cho Kỷ yếu...*”

Trước tiên, nhân dịp đầu năm mới dương lịch 2009, đầu năm mới Kỷ Sửu sắp đến vào ngày 26 tháng 1 này, gia đình tôi xin gửi lời chúc: Bonne Année, Happy New Year và Chúc Mừng Năm Mới đến tất cả các cựu sinh viên cư xá Đắc Lộ (Afar) và gia đình đang ở tại quê nhà cũng như ở hải ngoại, được nhiều sức khỏe, hạnh phúc và thành công.

Tôi rất vui mừng được đóng góp bài viết vào kỷ yếu đầu tiên mà anh Minh đã khởi xướng để kỷ niệm 50 năm thành lập cư xá.

Hơn 45 năm đã qua, hơn nửa đời người, kỷ niệm trong 4 năm ở đây từ 64 đến 68, lúc còn là sinh viên Kỹ sư Công nghệ, Phú thọ Sài gòn, và tình cảm đối với cư xá được theo tôi suốt đời thật đẹp, thật tuyệt vời, xin ghi lại đây vài thương nhớ để anh và các bạn khắp mọi vùng miền nam nước Việt đã ở đây, trước và sau chúng tôi để chia sẻ cùng nhau những chuỗi ngày đẹp nhất thời sinh viên sống dưới một mái nhà...

Nói đến *Foyer Alexandre de Rhodes* đường Yên Đổ, phần lớn ai cũng đã biết đến, vì nơi đây là trụ sở chính của Dòng Tên tại Việt nam. Các cha

dòng Jésuites đã lâu đời đến Việt nam để truyền đạo công giáo. Ngoài phân sự làm việc tông đồ, họ còn tạo cơ hội cho sinh viên nước nhà mở mang kiến thức... vài sinh hoạt mà tôi biết đến như thành lập thư viện Đắc Lộ, thành lập phòng Hướng dẫn Tâm lý và Hướng nghiệp, tạo một cơ sở vô tuyến truyền hình về giáo dục...

Đặc biệt là thành lập một cư xá sinh viên, mà cha Henri Forest SJ là vị Giám Đốc đầu tiên. Cha ở đây rất lâu cho đến sau 75 thì cha Khuất Duy Linh lên thay thế. Mặc dầu cha Forest đã an nghỉ tại Canada, nhưng hình ảnh thân ái, những lời dạy bảo rất giá trị của cha... đối với tôi là một hành trang đã cho tôi sống cuộc đời vô cùng có ý nghĩa tại quê nhà cũng như ở Pháp... Xin tạ ơn người và cũng xin nhắc lại những ngày tháng cũ êm đẹp với cha và các bạn bè...

Thưa bạn, Cư xá dành ưu tiên cho những sinh viên ở xa Sài gòn, không phân biệt tôn giáo, và phải có một quá trình học vấn tốt đẹp, vì số người ở đây giới hạn lồi 60 người. Được vào đây, phải có người giới thiệu... có thể nói là một may mắn ...

Mục đích của Dòng Tên, tuy không nói ra chính thức, nhưng ai cũng hiểu là nơi đây không phải là nơi tạm trú qua ngày thôi, trái lại sinh viên được ăn ở trong một campus với đầy đủ tiện nghi về thể thao, âm nhạc, thư viện, giải trí ... như ở Âu Mỹ, đồng thời sống trong kỷ luật khá nghiêm khắc như không được về trễ sau 10 giờ tối, lên phòng ngủ để học, để ngủ, không nghe radio, tôn trọng tự do của bạn cùng phòng, không được ở trần... học hỏi cách sống đẹp, sống tập thể trong vui vẻ, phát huy thể thao, yêu tổ quốc, yêu bạn bè... tập nói tiếng Pháp, tiếng Anh trong Cư xá, tập cách ăn nói trước quần chúng, làm công tác xã hội, khám bệnh, phát thuốc, giúp đỡ đồng bào nghèo... một hành trang lý tưởng để thành nhân, gọi là *Esto Vir*. Muốn thành công, dĩ nhiên phải cố gắng tự mỗi người học hỏi và áp dụng ít nhiều ...

Mỗi tuần đều có họp với cha một lần vào tối chúa nhật để cha dạy bảo cách sống cộng đồng, sửa đổi những sai lầm trong tuần, nếu có, để sau này tạo

hạnh phúc cho mình, góp phần vào công việc cải cách xã hội bằng những gì đã học hỏi được ở đây...

Có một điều làm tôi cảm phục cha Forest vô cùng là không bao giờ truyền đạo công giáo cho chúng tôi, chỉ dạy dỗ để thành công dân tốt mà thôi... Cũng xin thưa rằng, phần lớn sinh viên là ngoại đạo...

Thật vậy, tham vọng của các cha Dòng Tên rất lớn, muốn đào tạo một thế hệ trẻ Việt nam với đầy đủ hành trang và trách nhiệm... Chỉ trong vòng hơn mười lăm năm đầu kể từ ngày thành lập, một số cựu sinh viên đã bắt đầu thành công, và lãnh trách nhiệm trên mọi phương diện trong xã hội như y tế, ngoại giao, kỹ nghệ, văn hoá... nhưng tiếc thay, sau năm 1975 nước nhà đã thay đổi, hoạt động của các cha Dòng Tên bị hạn chế và cư xá sinh viên Đắc Lộ không còn nữa...

Hôm nay, thấp nén hương này để nhớ mãi công ơn của cha Henri Forest SJ, linh mục giám đốc người Gia nã đại, đã dìu dắt chúng tôi như một người Cha dẫn con đi trên đường đời để sống xứng đáng làm một con người có ích cho gia đình, xã hội và quốc gia với châm ngôn *Esto Vir*. Xin tạ ơn người.

Xin cảm ơn và không bao giờ quên tình thương của chị Công Huyền Tôn Nữ Tâm Thường, Dược sĩ, Chủ tịch Cư xá nữ sinh viên Thanh Quan, nay ở Cali, là chị dâu của chúng tôi (vợ BS VV Tùng), đã giới thiệu hai anh em chúng tôi là Võ Văn Hoàng và Võ Văn Phác, với cha Forest và được cha mở vòng tay đón tiếp dễ dàng và ngày nay mới có bài viết tự đáy lòng này. Xin tạ ơn đời...

Trong những tháng ngày ở đây, tôi đã gặp rất nhiều bạn bè quý mến, nhiều tài năng, lẫn đức độ... nhớ mãi BS Hồ Thanh Diệp, Tổng thư ký một thời. Sau này lấy em gái của tôi là Nha sĩ Hồng Đóa, cựu sinh viên cư xá Thanh Quan, có hai cháu gái, nay ở Cali, thương tiếc Hồ Thanh Diệp nay không còn nữa.

Những hình ảnh oai hùng, đầy dễ thương, vui vẻ của các đàn anh, luôn luôn dẫn đường cho các em mới vào cư xá, là gương sáng cho chúng tôi. Đạo ấy làm sao quên được các anh Trần Tiến Huyền, Nguyễn Tường Vân, Nông Sai Yen, Phan An, Ngô Trung Trọng, Trương Hữu Lượng... Dương Ngọc Chí (sau này lấy em gái của tôi là Hồng Diệp), nay cả hai đều ở Nha Trang.

Vợ chồng NT Vân, chúng tôi có gặp sau 75 ở Bruxelles; NS Yen thì gặp nhiều lần ở Little

Saigon, anh là một BS, Giáo sư đại học Mỹ nổi tiếng. TH Lượng thường gặp ở Pháp hay Montréal (xin gửi lời thăm chị Nhung)... Hy vọng sẽ ghé thăm NT Trọng tại Washington DC một ngày nào đó...

Nhớ mãi một số bạn cùng lứa tuổi nhưng có một tinh thần hướng về tha nhân rất rộng lượng sẵn sàng hy sinh ngày chúa nhật để làm công tác xã hội như tổ chức các buổi phát thuốc, khám bệnh tại các vùng lân cận thủ đô như Phú thọ hoà, Bình thới... hay đi ủy lạo các cô nhi viện, phát lương thực, áo quần mỗi lần có lụt lội hay thiên tai khác...

Đặc biệt, chúng tôi đã cộng tác với các anh học các ngành Y, Dược, Nha khoa... như các anh Trương Bửu Hoa, Hồ Thanh Diệp, Trần Công Bảo, Nguyễn Tùng Lâm, Trương Ngọc Thạch, Bùi Đắc Lộc, J.Hùng, Võ Văn Phác, Văn Kỳ Chương, VK Nam, Nguyễn Văn Thắng, Nông Sai Yen...

Chúng tôi sát cánh cùng bạn Nguyễn Hữu Kiêng, cũng là bạn thân một thời, nay ở Sài gòn, để lo về trẻ em phát áo quần, dạy học, dạy cách sống hợp vệ sinh, vui chơi, tổ chức thành từng đoàn như đoàn Hướng đạo... Đoàn này có sự cộng tác của các sinh viên các phân khoa khác, như các bạn Trương Sỹ Thực, Nguyễn Phước Trung Nguyên, Bùi Hữu Vừa, Ngô Hữu Hùng, Lê Chí Nghị, Vĩnh Việt San... Các bạn biết không, chỉ cách Sài gòn hoa lệ có hơn 15 cây số, mà phần lớn dân chúng và trẻ em các làng nói trên nghèo xơ xác, có em thiếu áo quần mặc...

Ngoài sinh viên Đắc Lộ, mỗi sáng chúa nhật đi công tác xã hội đều có sự hợp tác rất đặc lực :

- Cửa các cô giáo Jardinière dạy trẻ em thuộc Jardin des enfants, ở gần cư xá như Simone, Claudine, Cẩm Vân, Hạnh, Agnès Thêm, Margot, Audrey, Monique, Agathe Khá...

- Bên cư xá nữ sinh viên Thanh Quan thì có Hồng Đóa, Cẩm Vân... và em gái của VK Chương... và nhiều người nữa.

- Phía Couvent des Oiseaux, phần lớn là học trò của cha Forest, lớp Terminale, tôi nhớ mãi hình bóng các cô đầm nho nhỏ rất vui tính và dễ thương như các con chim hót tiếng Pháp này, làm cho các anh Đắc Lộ cứ lâng lâng mỗi lần gặp mặt... như Thanh Thủy, Kim Liên, Liên Hương Marie France, Giselle Mỹ Dung, Thu Nguyệt, Denise Từ Dung... Phần lớn các cô này đều du học Pháp sau khi đậu tú tài...

Thưa bạn, cũng trong vũng lầy của chúng ta,

như bài hát của Lê Uyên và Phương dạo nào, trong cái nghèo nàn của Phú thọ hoà, hay làng Bình thời này, trong những tháng ngày đi làm công tác xã hội, tình cờ, một sáng chúa nhật năm 1967, tôi đã bắt được cái nhìn thật trong sáng, thông minh, của một nữ học sinh terminale, trường Couvent des Oiseaux Đà Lạt, trong dịp nghỉ lễ về với gia đình ở Sài gòn: Denise Trần Tử Dung, sau khi tốt nghiệp đại học ngành tâm lý tại Pháp, trở về Sài gòn làm việc cho Văn phòng Tâm lý của cha Elisaldé SJ, và làm việc cho Trung tâm Văn hóa Pháp. Năm 71, chính cha Forest đã làm lễ cưới cho chúng tôi tại nhà thờ trường Couvent des Oiseaux Saigon ...

Cũng trong những dịp công tác xã hội này, nhiều *Afar* đã gặp được bạn đời Thanh Quan, Jardinière, Caritas, Couvent des Oiseaux, và trở thành vợ chồng khá đông...

Làm sao quên được lễ Phụ huynh , *FETE des PARENTS*.

Đây là truyền thống hằng năm của Cư xá. Sinh viên lo tập dượt văn nghệ cả tháng trước, tối nào cũng chia ra từng nhóm để hát hợp ca nhiều bè. Nhạc trưởng BS Nguyễn Đức Phương điều khiển ca đoàn suốt 4 năm trong thời gian tôi ở đây... Bài ABC... vẫn còn nhớ, nhưng Phương đã bỏ chúng ta về với Chúa... Có bạn thì vào ban nhạc, ban kịch, ban múa, ban song ca, solo... rồi ban âm thực, trang trí sân khấu, âm thanh, ánh sáng... để đón bà con, bạn bè, các đại diện cư xá bạn, các hội đoàn, trong và ngoài nước, báo chí... từ xế chiều cho đến 8, 9 giờ tối.

Buổi lễ bắt đầu bằng một màn chụp hình toàn cư xá với cha Forest và thầy Trambley. Sinh viên đều mặc đồ lớn đại lễ, veston, cravate. Ai ai cũng đẹp trai cả. Lối 5 giờ chiều thì tất cả sinh viên đều tiếp đón quan khách tập trung ngoài sân, trước cổng vào nhà chung.

Anh Tổng thư ký giới thiệu cha Forest đọc diễn văn chào mừng rồi xin mời tất cả quan khách, lối 300 người, đi viếng thăm nơi ăn chốn ở của sinh viên. Một tiệc trà thân mật tiếp theo đó để quen biết nhau nhiều hơn và cuối cùng tất cả được MC mời dự trình diễn văn nghệ trong một tiếng đồng hồ.

Tôi và VV Phác thường nhắc và nhớ mãi MC tài năng, anh Nông Sai Yen, nói lưu loát tiếng Việt, tiếng Tàu, tiếng Pháp, tiếng Anh, lại cao lớn, đẹp trai như tài tử cinéma, đã làm khán giả khâm phục. Văn nghệ mở đầu bằng hợp ca nhiều bè của hơn 60 thanh niên trẻ đẹp, khán giả vỗ tay nhiệt liệt... rồi

diễn kịch bằng tiếng Pháp, ban nhạc hòa tấu với nhiều nhạc cụ Tây phương như các loại kèn Clarinette, Saxophone, Trompette. Một giàn trống và hai ba bạn chơi ghi-ta với các nhạc công như Long kèn, Trương Bửu Hoa, Huỳnh Kim Chung, Nguyễn Đức Phương, Ngô Hữu Hùng, Nguyễn Tùng Lâm, Võ Văn Hoàng, Trương Sỹ Thực... Rồi các màn hoạt cảnh múa hát, đơn ca, hợp ca ...

Tôi được chọn hát đơn ca trong 4 lần đại lễ, bốn bài hát, tuy đã xa xôi rồi, nhưng mỗi lần gặp lại bạn bè cũ, như có hai ba lần gặp *Afar Cali*, thường nhắc nhở nhau như một lời chào hỏi thân tình: *Gởi gió cho mây ngàn bay, Em đến thăm anh một chiều mưa, Ai về sông Tương, Chiều vàng...* Một thời dễ nhớ ngày tháng cũ thật dễ thương... Thời gian này, tôi cũng hay hát nhạc tiền chiến trên đài Phát thanh Sài gòn trong chương trình văn nghệ Nguồn Sống nhạc trưởng Nghiêm phú Phát, có ca sĩ Thanh Lan hát trên đài cùng với tôi vào chiều thứ năm...

Có một năm tôi và Tùng Lâm làm nông phu nam, Trần Công Bảo và Nguyễn Thế Vĩnh làm nông dân nữ, múa hát trong một hoạt cảnh *Gặt lúa miền Nam* theo bài hát *Bức họa đồng quê*... Nhờ các cô Couvent và Caritas hóa trang Bảo và Vĩnh thành con gái, ai cũng khen sao mà đẹp gái quá... khán giả vỗ tay không ngớt suốt các màn trình diễn mặc dầu rất đông khách ngoại quốc không rành tiếng Việt...

Rồi ngày đại lễ cũng qua đi, để lại trong lòng chúng tôi, sinh viên và cả quan khách một vùng kỷ niệm nhớ đời...

Đắc Lộ một thời dễ nhớ... nhớ lắm chứ... còn gì vui bằng viết vài chữ chân tình gởi đến ba người bạn ở cùng phòng như Trương Trí Vũ, em Trương Sỹ Thực, từ Đà Lạt xuống. Rất tiếc Vũ ở với tôi có mấy tháng thì được học bổng du học Kỹ sư Hóa học tại Canada. Tôi đã gặp lại Vũ ở Montréal và cùng nhau đi viếng Quebec. Vũ hát lại bài *Bây giờ tháng mấy* của Từ Công Phụng, tôi tặng Vũ bài *Aline* mà tôi thường hát cho bạn bè trong những dịp văn nghệ bỏ túi tại quán cà phê gần nhà ăn... Nhớ mãi bạn hiền Hà Mai Kim rất vui tính và rất chi là đa tình với Hạnh, một cô giáo Jardinière. Khoảng thập niên 80, từ Mỹ, hai bạn lên đường du lịch Âu châu và đã ghé thăm chúng tôi. Dịp này, chúng tôi đã thăm Soeur Raphaelle, Directrice Jardinière, ở gần Aix. Kim và nhất là Hạnh, rất vui mừng gặp lại cố nhân.

Bùi Hữu Vừa, người Huế như tôi, một tâm hồn nghệ sĩ thần kinh rất dễ thương... thuốc lá cũng lai rai cho đỡ nhớ người yêu còn ở đất thần kinh Huế... Cuối năm vừa qua, Vừa gọi điện thoại từ Huế thăm

và cho biết coi như không ở Mỹ nữa mà trở về quê hương hưu trí... đã xây cất nhà ở ngay làng Kim Long, nơi có nhà ông nội tôi...

Ôi, đường trở lại quê nhà đất tổ, hôm nay đã thanh bình, hay sống kiếp tha hương ở nơi xứ người... nhưng mỗi người trong lòng vẫn tự hào là người Việt nam, tự hào là *Afar*, như thế ta đã mãn nguyện rồi, khỏi đòi hỏi gì nữa phải không bạn Vừa?

Đắc Lộ, ngày tháng cũ, một vài kỷ niệm kể thêm ra đây cho ấm lòng cả bạn lẫn tôi.

Tôi nhớ mãi Trương Sỹ Thực và tôi vào cư xá cùng một năm, và cùng học Phú thọ. Thực học Kỹ sư Điện, rất nghệ sĩ, đánh trống, đàn ghi-ta, đánh bi-da, pingpong, nhảy đầm... biết đủ thứ, có đủ tài... Bốn năm ở cư xá là hai người bạn thân.

Lúc ra trường, hai đứa thuê phòng trọ ở chung để đi làm việc rồi sau đó dọn về cái villa của gia đình tôi mua, số 42D Cách Mạng, Công lý nổi dài cũ.

Cả hai đứa, đều làm việc cho Công ty Điện lực Việt nam Sài gòn. Năm 1971, Thực và tôi được cử đi Pháp tu nghiệp, và mua máy điện trang bị cho các quận, làng bên nhà... Sau khi trở về VN, tôi đi lấy vợ, Thực và Vĩnh Bình (hiện nay làm Kiến trúc sư ở Mỹ) làm rể phụ cho tôi, và từ đó Thực mới dọn ra ở riêng.

Mấy ngày trước 30 tháng 4 năm 75, Thực đi qua Montréal, Canada, chúng tôi mất liên lạc. Tháng 5/76, Denise có quốc tịch Pháp, chính phủ cách mạng cho tôi và hai con trai là Tam Nguyên và Tam Khôi, lúc bấy giờ có 4 và 2 tuổi, theo Denise về Pháp và định cư tại miền nam, tỉnh Aix en Provence.

Tháng bảy là mùa hè đầu tiên ở Pháp, đang ở trong hotel do chính phủ Pháp bảo trợ, thành linh có Thực và vợ chồng Trương Trí Vũ đi nghỉ hè Âu châu, nghe tin tụi này ở đây, đi tìm thăm mà đâu có biết tôi ở đâu.

Thực rất tài giỏi, ra Bru điện nơi tôi ở, lật niên giám điện thoại, cứ thấy tên Việt nam là hỏi thăm: *Xin lỗi, có biết anh Võ Văn Hoàng mới qua Pháp không?* Lối chừng 20 cú điện thoại thì gặp đầu dây trả lời: *Tôi là Dì của Denise đây...* và rồi một cuộc hội ngộ đầy nước mắt...

Tháng 4 năm nay, 2009, Thực và tôi được 66 tuổi. Để đánh dấu một giai đoạn thân tình bạn bè mà đã chia sẻ với nhau bao nhiêu là kỷ niệm, chúng tôi và các bạn bè sẽ đi 2 tuần du lịch tại Nhật Bản và Đại Hàn nhằm mùa hoa anh đào nở rục trời như một niềm vui. Thực làm hướng dẫn viên phái đoàn chắc chắn là số 1 vì đã đi đây 3 mùa hoa anh đào rồi.

Nhân dịp này tôi và Denise cùng Thực sẽ uống rượu Saké tại thủ đô Tokyo, Nhật Bản, và Séoul, thủ đô Đại Hàn, để mừng một tình bạn tươi đẹp và một tình yêu vĩnh cửu đã được 38 năm ...

Xin tạ ơn Trời, tạ ơn đời, tạ ơn ai... đã cho tôi những hạnh phúc quý báu này...

Thân mến chào tất cả Afar và một lần nữa mến chúc các bạn nhiều sức khỏe, hạnh phúc, vạn sự như ý ...

Esto Vir.

Aix en Provence, France, Janvier 2009

Võ Văn Hoàng

Afar

1964-1968